

da, obrak aurkezterakoan ezezagun izan ohi den epaimahaiaren herri literaturaren zale amorraturen bat egokitzearen, noski.

Bukatzeko, eta laburpen gisa, esan dezadan, zer ikasi handia dagoela APEZTEGITIK GOTTI honetan, nahiz eta literaturtasunaren aldetik ezer berririk ez dakarren. Eta deitoragarria litzatekeela Jesus Marik erakutsi duen idazkera trebe eta malguaren lehen eta azken emaitza berau gertatzea.

*Joxerra Garzia*

ANJEL LERTXUNDI. *Urtero da aurten*. Erein. Donostia, 1984.

Irakurgai laburrak lau partetan zatituak azkenean zurin-goarenakin zuritzeko. Trebeki idatziak, estilo bizkorrez eta umorez. Bizia, heriotza, amorea..., dohatsu edo dohakabe; bigarretetik gehiago bada ere, kontraera beltzenak ere umore onez orekaturik datoz. Ez dugu trazedentalik aurkituko; ez. Egileak berak ere ez zuen holako asmorik. Denbora pasaz entretenigarri irakurtzeko egina bait da.

Hirugarrenean, Etxeparegandik Arestira arte zirikadarik ez zaio falta, Ziburuko Etxeberri, Axular, Tartas, Barrutia, Sarako Etxeberri, Larramendi, Fr. Bartolome, Agirre Asteasukoa, Xenpelar, Bilintx, Tx. Agirre, Sabino, Lizardi, Lauaxeta, Orixo, S. Mitxelena eta abar. Batzutan izenik agertu gabe, baina gure literatuaz kultur apur bat duenak erraz ulertzeko eraz. Baina zenbait orrialdetan hain maiztasunez aipatzen den ardoarekikoak aintzat hartzekotan Meagher-ek ere beharko zuen tokitxo bat. Bestalde, sail horretan gehiegi ez ote liburudendetakoei jakituria gehiago eskatzea? Hor esaten direnak baino handiagorik gertatu zitzaidan neri Gipuzkoako herrixka batean. Dos-toievskiren *El Idiota* eskatu niolako emakumezko dendaria haserre: «Adarra jotzen ari bezera, ni ez nauzu idiotatzat hartuko!»

Berez bizigarria den liburuari txerto biziak ezartzekotan hara hemen etxez-etxe liburu saltzen ibiltzen direnena ere, irakurlea ohartuko da ez direla txikiagoak: Orain ez omen da liburu txikirik eramaten, ez eta ere ez dela itxura enkuadernatugabeko liburuak etxean bistan edukitzea, hiztegiak ere onak omen dira eztabaidak erabakitzeko eta apustuak irabazteko, eta abar. Hori gainera, liburu saltzaile berak liburu imitaziozko kajak eta armairu osoa eskaintzen ez dizunean. Holakoak entzun izan ditugu, eta entzunak entzun, gorrieriaz ere oraindik entzun beharko ditugunak. Ba omen plastikozko lorekin batean liburu postizoak saltzen dituenik ere. Gogoan dut beste hura ere, etxean liburuak behar zirela eta erosi behar nizkiola, tabarra eman ondorean, baneuzkala esanagatik ere atetik kentzen ez zena, sinestu ezinez; eta erakutsi nizkionean: «A! Esan behar zenidan zerori zarela liburu saltzailea; etxean almagazekin gainera. Kontxo; kontxo!». Baina, alderantziz, aditzea dudanez, saltzaileek ere entzun behar izaten dituzte berenak eta bi: «Har itzazu nota, liburu xorta batentzat, apalak txukun jartzeko, larru gorri enkuadernatuak metro t'erdiko luzera osatu artio eta beste metro bat larru berdez». Ez zen behin bakarrik gertatua, eta plaentziar saltzaileari holako eskaria egin omen zioten; «Hainbeste ale larru berdez, beste honenbeste urdinez eta horrenbeste larru gorriz». Ihardespena: «Zer? Denak larruzkoak?». «Bai, zeren apainak izateaz gainera larruzko bizkarra ikutzea gustatzen zait. Kolore biziz gehiago badaude ere berdin zait». Gure auzokoak: «Hunj j...Ostadarrari larrua joztea nahi zenuke ala?»

163. orrialdean dakarrenak ordea zera gogoratu dit, Eibar-ko fameli zekenarena. Aita etsipena emanik hilzorian eta alboko gelan semeak entierroa erabakitzen. Batak segundakoa merezi zuela aita batek, eta besteak terzerakoa ere aski zela beren mailako famelikoentzat; hirugarrena ordea, karitasen bidez edo, zer bait merkeago lortu nahirik. Baina, uste ezarren, hilzorian zen aita gizajoa adi, eta ohetik erantzuna: «Mutillak!, ekarri egidazkizue abarketak eta neu joango nauk kanposantura oinez».

Butaneroaren pasartzen ordea, 169. orrialdean, Andu ez da

ohartu nonbait euskaldunok «b», «p» bihurtzen dugunik. *In vitro*-ren kontuan ordea, plaentziarrak zionez, hainbeste «invito» eta «invito» eta geroago eta jaiotza gutiago.

Liburuko kontaerarik gehienak oso laburrak dira, batzu telegrafikoak; luzeena urte berean (1984) *Egan* aldizkari hontan agertu genuen «Samuel». Hori bai, guztiak atseginez irakurtzekoak.

J. S. M.

ETXABURU'TAR JOSE MARI (Kamiñazpi). *Ondarrabiako kondaira*. Euskerazaintza. 1986.

Liburu txukun argitaratua. Aspaldi idatzia (1974) sarrera-kotik ikus daitekenez.

Kaminazpiren euskaltzaletasuna eta langiletasuna inork uka ezinezkoak dira, eta liburu honetan ere nabarmen erakusten dizkigu grina horiek.

Txomin Agirrek 1913an idatzi zuen «Ondarribi» poema erromantikoz ematen du hasiera. Eta Hondarribia geografikoki non kokatzen den adierazi ondotik mila zertzelada eta ohar bertako historiari loturik. Lehendik ezaguna zenetik haruntzago ez da joango historiaz, baina euskaraz jartzea bera ez da guti.

Hondarribiaren etimologiaz bere zalantzak ditu Jose Mari adiskideak. Gu ordea, Serapio Mujikak aspaldi esan zuenarekin gaude, geroago Florentino Portuk bere monografian zuri-tzat eman zuen eritzi harekin. Hala agertu genuen *Egan*-en, 1985. urteko 5-6 zenbakiaren 152. orrialdean. Ez bai du beste munduko konplikaziorik. Behar bada, egilearen usteak ulerta-